

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

УДК 811.161.2'243'42:378.147.091.33
DOI 10.32999/ksu2413-1865/2021-96-3

**ВІД ТЕКСТОЦЕНТРИЗМУ ДО ДИСКУРСОЦЕНТРИЗМУ
В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ**

Кушнір Ірина Миколаївна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мовної підготовки 1

*Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

irina.kushnir.83@gmail.com
orcid.org/0000-0002-4349-9652

У кінці ХХ – на початку ХХІ століть у теорії та практиці навчання української мови як іноземної склалася традиція опори на текст і врахування принципу текстоцентризму на всіх ланках вибудови системи мовної підготовки. Але спостереження за розвитком теорії мовної комунікації та дискурсології, аналіз і узагальнення сучасних лінгводидактичних досліджень дозволили авторці порушити проблему переорієнтування сучасної методики навчання української мови як іноземної на дискурсоцентризм.

У запропонованій статті наведено обґрунтування зазначеної тези на основі синтезу лінгвістичних і методичних досліджень феномену дискурсу та систематизації визначальних рис когнітивних особливостей нового покоління іноземних студентів, яке кардинально відрізняється від усіх попередніх. Авторкою описано поняття дискурсу як синтезу когнітивних, мовних і позамовних чинників, з'ясовано його значення для мовної підготовки іноземців. Іноземні студенти українських ЗВО, залучаючись до дискурсів у процесі навчання української мови як іноземної, мають розвинути вміння адекватного сприйняття, розуміння та інтерпретації мовно-мовленнєвих продуктів іноземного для них лінгвокультурного середовища, а також одночасно сформувані вміння мовно-мовленнєвого кодування шляхом створення власних комунікативно відповідних дискурсів засобами іноземної (української) мови.

Також у статті описано ознаки когнітивного типу кліпового мислення, що є психологічним чинником звернення до дискурсу в українській лінгводидактиці. За спостереженнями авторки, глобальність віртуального педагогічного середовища нівелює національно марковані когнітивно-пізнавальні характеристики, тому кліпове мислення на даному, початковому, етапі дослідження цього феномену можна вважати універсальним. Підсумком розмірковувань став опис вимог до навчального контенту, який відповідав би особливостям такого типу мислення; визначено переваги зосередженості на дискурсі у процесі створення системи навчання української мови як іноземної для студентів-нефілологів. Подальше розроблення та застосування принципу дискурсоцентризму в теорії та практиці навчання української мови як іноземної дозволить оновити всі елементи системи мовної підготовки відповідно до нових, не лише текстових, форматів вербально-комунікативної взаємодії та когнітивних потреб нового покоління студентів.

Ключові слова: дискурс, іноземні студенти, кліпове мислення, текст, мовна підготовка.

**FROM TEXT-CENTRISM TO DISCOURSE-CENTRISM
IN TEACHING THE UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE**

Kushnir Iryna Mykolaivna,
PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of the Language Training Department 1
*Institute of International Education for study and research,
V. N. Karazin Kharkiv National University in Ukraine*

irina.kushnir.83@gmail.com
orcid.org/0000-0002-4349-9652

In the late XX – early XXI centuries in the theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language there is a tradition of relying on the text and taking into account the principle of text-centrism at all levels of building a system of language training. But observation of the development of the theory of linguistic communication and discourse, analysis and generalization of modern linguodidactical research allowed the author to raise the issue of reorientation of modern methods of teaching Ukrainian as a foreign language to discourse-centrism.

In the offered article the substantiation of the specified thesis on the basis of synthesis of linguistic and methodical researches of a phenomenon of discourse and systematization of defining features of cognitive features of new generation of foreign students which radically differs from all previous is resulted. The author describes the concept of discourse as a synthesis of cognitive, linguistic and extralinguistic factors, clarifies its significance for the language training of foreigners. Foreign students of Ukrainian free economic zones, involved in discourses in the process of learning Ukrainian as a foreign language, should develop the ability to adequately perceive, understand and interpret language and speech products of foreign linguistic and cultural environment, as well as develop language and speech coding skills by creating their own communicative discourses by means of a foreign (Ukrainian) language.

The article also describes the features of the cognitive type of clip thinking, which is a psychological factor in addressing discourse in Ukrainian linguodidactics. According to the author's observations, the globality of the virtual pedagogical environment levels the nationally marked cognitive-cognitive characteristics, so clip thinking at this, initial, stage of research of this phenomenon can be considered universal. The result of the reflection was a description of the requirements for educational content that would meet the characteristics of this type of thinking; the advantages of focusing on discourse in the process of creating a system of teaching Ukrainian as a foreign language for non-philological students are identified. Further development and application of the principle of discourse-centrism in the theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language will update all elements of the language training system in accordance with new, not only textual, formats of verbal-communicative interaction and cognitive needs of the new generation of students.

Key words: *clip thinking, discourse, foreign students, language training, text.*

Вступ

Іноземні студенти ЗВО України опановують українську мову з огляду на комунікативні потреби в актуальних для них сферах спілкування: для оволодіння освітньо-професійною кваліфікацією іноземним студентам необхідно комунікувати в навчально-професійній сфері, а для соціально-побутової та соціокультурної адаптації в країні навчання вони потребують комунікативної взаємодії у відповідних соціально-побутовій та соціокультурній сферах. Процес засвоєння української мови як іноземної (далі – УМІ) має кінцеву мету – формування комунікативної особистості, що за сутністю перетворює цей процес на мовну освіту. Визначальною характеристикою комунікативної особистості є комунікативна компетентність, яку описано в нашій – І. Кушнір – попередній науковій розвідці: це «здатність користуватись мовою як засобом спілкування, брати участь у мовленнєвій комунікації відповідно до цілей і ситуації спілкування в межах обраної сфери діяльності» (Кушнір, 2009: 90).

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Учені-лінгводидакти вважають, що основою формування комунікативної компетентності та мовної особистості загалом є текст. З. Бакум описує текстоцентризм як загальнометодичний принцип навчання української мови (Бакум, 2006); М. Пентиліук, Т. Окуневич, С. Мунтян визначають текст як основну одиницю навчання. Ідеї текстоцентризму, за їхніми спостереженнями, реалізовано в навчальних програмах з мови та через системи завдань у підручниках і навчально-методичних посібниках (Пентиліук та ін., 2021); Н. Ушакова, О. Тростинська наголошують на необхідності опори на

текст у процесі мовної підготовки іноземців (Ушакова та ін., 2021); Г. Швець обґрунтовує функцію навчального тексту як продукту й засобу комунікації, що забезпечує вивчення мовних одиниць і явищ у семантичних, граматичних, синтаксичних і стилістичних зв'язках, а принцип текстоцентризму «діє на всіх етапах навчання і є обов'язковим для всіх елементів системи навчання (на рівні мети, змісту, процесу та результатів навчання УМІ)» (Швець, 2019: 129).

Сучасні дослідження теорії мовної комунікації дозволяють розширити розуміння тексту як комунікативної одиниці, комплекс нових параметрів тексту, які, з нашого погляду, є важливими для навчання мовної взаємодії іноземців в україномовному середовищі, називають «дискурсом». До того ж якщо в навчально-професійній комунікативній сфері іноземні студенти здобувають освітньо-кваліфікаційні знання та взаємодіють в освітньо-науковому середовищі посередництвом письмових і усних україномовних текстів різних жанрів, то реалізувати комунікативні потреби в інших актуальних для них сферах лише через тексти вважаємо неможливим. Мовно-мовленнєвими засобами та одночасно продуктами соціально-побутової, соціокультурної, професійно-практичної комунікативної взаємодії переважно є не лише тексти, а також інші комунікативні одиниці (діалогічні/полілогічні єдності, мовленнєві акти, комбіновані з візуальними елементами мікротексти – меми тощо), досліджені в межах теорії мовної комунікації в сучасній лінгвістиці та дискурсного підходу в лінгводидактиці. Третій чинник, який актуалізує необхідність перегляду лінгводидактичного текстоцентризму, – це зміна когнітивного типу сучасних студентів, які мають кліпове мислення.

Тож, як бачимо з наведених аргументів, виникла об'єктивна необхідність перегляду усталеного «текстоцентризму» в теорії навчання української мови як іноземної.

Мета статті – обґрунтувати закономірність опори на дискурс під час навчання УМІ та окреслити перспективи застосування принципу дискурсоцентризму в українській лінгводидактиці.

2. Методологія та методи

Для досягнення визначеної мети використано теоретичні методи аналізу, синтезу, узагальнення теоретичних досліджень феномену тексту й дискурсу в теорії мовної комунікації, дискурсології та порівняння теоретичних основ принципів текстоцентризму й дискурсоцентризму в українській лінгводидактиці; також застосовано практичний метод спостереження за когнітивними особливостями нового покоління іноземних студентів, які виявляються в процесі їхньої українськомовної підготовки.

3. Результати й дискусії

Значущість тексту доведено теоретичними дослідженнями лінгводидактики та багатим практичним досвідом викладання УМІ. Однак останнім часом з урахуванням розширення функцій феномену тексту та зміни його форми через інформатизацію та технологізацію інформаційного простору в методиці та практиці навчання УМІ переглядають текстову основу мовноосвітньої системи та вибирають орієнтування на вибір комплексних і поліфункціональних одиниць навчання, які різняться з традиційним текстом. До того ж текст, який передусім є інформаційним презентантом, виявляється недостатнім, коли під час навчання УМІ необхідно надавати мовно-мовленнєві зразки вирішення необхідних іноземним студентам комунікативних завдань засобами вербальної взаємодії, особливо в соціально-побутовій та професійно-практичній сферах.

Наприклад, для переважального в українських ЗВО академічного контингенту іноземних студентів медичних спеціальностей особливо важливою є комунікативна взаємодія під час проходження клінічної практики. У ситуаціях професійно-практичного спілкування у сфері медицини мовці послугуються не текстами. Професійний успіх майбутнього лікаря безпосередньо залежить від успішності/неуспішності клінічної комунікації, яка має діалогічний або полілогічний характер. Мовно-мовленнєвою одиницею спілкування в зазначеній комунікативній сфері є не текст, а фрагмент вербально-комунікативної взаємодії учасників лікувального процесу.

Фрагментом комунікативної діяльності, за Ф. Бацевичем, є дискурс як інтерактивне

явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну або писемну), відбувається в межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників спілкування; синтез когнітивних, мовних і позамовних (психічних, соціальних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», залежних від тематики спілкування, продукт комунікативної діяльності (Бацевич, 2004).

Проведений нами аналіз досліджень феномену дискурсу (Alsoraihi, 2019; Ayana та ін., 2016; Безугла та ін., 2005; Hazrati, 2015; Li Wei та ін., 2019) показав, що цей мовно-мовленнєвий продукт є найбільш відповідним реальному вживанню мови в реальних комунікативних ситуаціях. У здійснених науковцями тлумаченнях та описах дискурсу можна помітити таку закономірність: поняття «дискурс» виникає тоді, коли досліджують зв'язок мовленнєвих продуктів, які втілюються у мовних формах, із суб'єктами та лінгвокогнітивними і функційно-прагматичними компонентами комунікативної події як діалогічного (в широкому розумінні) явища. Тож термін «дискурс» ми використовуємо для називання всього комплексу дискурсних текстів, дискурсних висловлювань, дискурсних ситуацій спілкування і комунікативних актів у певній комунікативній сфері. За нашими спостереженнями, цей феномен комплексний (синтезувальна мовно-позамовна форма) і відтворює всі параметри комунікативної ситуації посередництвом мовних засобів. Іноземні студенти українських ЗВО, залучаючись до дискурсів у процесі навчання УМІ, мають розвинути вміння адекватного сприйняття, розуміння та інтерпретації мовно-мовленнєвих продуктів іноземного для них лінгвокультурного середовища, а також одночасно здобути вміння мовно-мовленнєвого кодування шляхом створення власних комунікативно-відповідних дискурсів засобами іноземної (української) мови.

Не менш важливим фактором зосередження сучасної лінгводидактики на дискурсі вважають особливості навчання студентів із кліповим мисленням. Як зазначають І. Кушнір, І. Зозуля та ін., «сучасна молодь суттєво відрізняється від попередніх поколінь швидкістю розвитку завдяки можливості постійного та не обмеженого часом доступу до інформації через Інтернет» (Кушнір та ін., 2021), тоді як освітні моделі не встигають так само швидко оновлюватися. Зараз на перших курсах університетів навчається те покоління молоді, яке народилося та зросло в умовах швидкого розвитку цифрових технологій, інформаційно-комунікативної трансформації багатьох

життєвих галузей. Ці зміни молодь сприймає як повсякденні явища, це їхній звичайний контекст, де вони легко орієнтуються та приймають нові формати взаємодії (у тому числі педагогічної та вербально-комунікативної) природно. Тому сучасні студенти надають перевагу віртуальним комунікаціям. Через цифрові посередники вони швидко й охоче навчаються, особливо якщо розуміють, що певні навчальні засоби дозволяють отримати нові навички. Незважаючи на те, що здобуті за допомогою засобів Інтернету знання, як правило, мають ситуативний характер, представники новітнього покоління відрізняються креативністю та багатозадачністю; цінують знання, які можна відразу спробувати на практиці, й значно гірше сприймають абстраговану теорію; не люблять монотонності, цінують різноманітність; здатні до швидкого переключення уваги, а тому готові до різнопланової роботи, але постановка завдань для них повинна бути чіткою та зрозумілою, тому що безпосередньо від цього залежить ефективність їхньої навчальної роботи (Струтинська, 2020).

Когнітивною особливістю сучасного покоління студентів, важливою для пошуку ефективних одиниць навчання (не лише текстів), визнають те, що така молодь намагається виконати декілька завдань одночасно: написати текстові повідомлення, послухати музику, переглянути веб-сторінку та ін. Один із негативних наслідків цього явища – це складність у концентруванні уваги на одній дії. Студенти звикли до поверхового зосередження на великій кількості об'єктів одночасно, але при цьому не можуть сфокусуватися на конкретному фрагменті інформації (особливо текстової), значущому для виконання певного як когнітивно-пошукового, так і навчально-тренувального завдання. Таке явище називають «кліповим мисленням».

Науковці (Kornuta та ін., 2017; Rosen, 2012; Струтинська, 2020; Wheeler, 2013) виокремили основні ознаки кліпового мислення, які ми систематизували таким чином:

- здатність переключатися серед розрізаних смислових фрагментів;
- неспроможність довго концентруватися на однорідній і однотипній інформації, наприклад, текстовій;
- втрачання здатності глибинного засвоєння матеріалу, пов'язане зі швидким переключенням уваги з об'єкта на об'єкт, тоді як для встановлення причинно-наслідкових зв'язків необхідно зосереджуватися тривалий час;
- неспроможність побудови довгих логічних текстових ланцюжків;

- звичка отримувати інформацію у стислій, спрощеній формі;
- домінування візуального сприйняття даних над вербальним;
- висока швидкість сприйняття образів;
- асоціативність і алогічність мислення;
- орієнтація на менш узагальнені поняття та прагматику;
- здатність виконувати кілька завдань одночасно;
- підвищення динамізму пізнавальної діяльності;
- здатність побачити багатоваріантність та неоднозначність підходів до аналізу або вирішення певних завдань;
- спроможність швидкої адаптації до мінливої соціальної реальності.

Ми не будемо аналізувати переваги й недоліки когнітивних особливостей сучасних студентів із кліповим типом мислення, тому що подібна оцінка не сприятиме пошуку відповідних одиниць навчання мови та педагогічних стратегій. Сприймаємо зазначені вище властивості як даність. Їх усвідомлення дозволить підібрати такі засоби навчання, які будуть найбільш прийнятними для новітнього покоління студентів. Глобальність віртуального педагогічного середовища нівелює національно марковані когнітивно-пізнавальні характеристики, тому кліпове мислення на даному, початковому, етапі дослідження цього феномену вважають універсальним. Тож можемо виходити з того, що такий тип мислення властивий усім іноземним студентам новітнього покоління, незалежно від національності. Уважаємо, що, відбираючи найбільш ефективні засоби навчання української мови як іноземної, необхідно орієнтуватися на таку специфіку іноземних студентів із кліповим мисленням у сприйнятті та засвоєнні навчального контенту: потребу в стислій, схематизованій та візуалізованій формі навчальної інформації; орієнтування на прагматичний потенціал навчальних матеріалів; динамічність пізнавальної діяльності, яка полягає у потребі зміни видів незначних за обсягом «порцій знань»; не лише текстову основу навчання мови. Усім переліченим вимогам відповідає феномен дискурсу як мовно-позамовного продукту, фрагмента комунікативної взаємодії мовців.

Застосування дискурсного підходу в навчанні української мови запропонували І. Дроздова, Т. Єщенко та О. Синчак. Науковці виокремлюють визначальні параметри дискурсного підходу: 1) І. Дроздова наголошує на важливості (під час формування вмінь професійно орієнтованого мовлення) опори на комунікативну ситуацію, втіленням

якої є не просто текст, але й дискурс (Дроздова, 2010); 2) О. Синчак виокремлює спрямованість на формування дискурсивної компетенції як складника комунікативної діяльності та створення навчальних завдань на основі дискурс-аналізу (Синчак, 2014); 3) Т. Єщенко рекомендує навчання УМІ шляхом залучення до україномовних дискурсів з активацією творчо-інтерпретативних здібностей студентів (Єщенко, 2013). Дискурсний підхід спрямовує процес навчання УМІ до феномену «дискурс», що засвідчує гуманістичність сучасної освітньої парадигми, зокрема мовної, на тлі гуманістичних тенденцій у сучасних науках, тому що основною площиною феномену дискурсу є соціально-комунікативний та лінгвосоціокультурний простір людини. Такий простір через посередництво дискурсів створюють комуніканти, які є членами суспільства та суб'єктами культури і які, відповідно, виконують певні соціальні, культурні ролі.

Наш власний досвід викладання і створення навчально-методичних комплексів дозволяє виокремити переваги зосередженості на дискурсі у процесі створення системи навчання української мови як іноземної для студентів-нефілологів. На рівні завдань навчального процесу дискурсоцентризм спрямовує на формування вмінь вербальної взаємодії у комунікативному акті як основи комунікативної компетентності іноземних студентів. На рівні змісту мовної освіти дискурс виконує функцію такої одиниці навчання, яка синтезує всі елементи комунікативного акту: тему, ситуацію, комунікативні ролі мовців, хронотоп, комунікативні наміри, мовленнєві жанри, мовні структури й засоби. На рівні методичного інструментарію дискурсоцентризм зумовлює створення такої системи завдань, яка забезпечить формування вмінь сприймання та інтерпретації мовного й позамовного рівнів дискурсу як простору міжособистісної взаємодії, а також умінь реалізації комунікативних намірів через створення власних дискурсів.

Висновки

Новітні дослідження сутності та структурних елементів тексту теорією мовної комунікації та психолого-педагогічний аналіз когнітивних особливостей нового покоління студентів із кліповим мисленням, які суттєво відрізняються від усіх своїх попередників, зумовили вибір і використання в мовноосвітньому процесі інших одиниць навчання, зокрема дискурсу. Тож є всі підстави стверджувати, що на теперішньому етапі розвитку української лінгводидактики ми спостерігаємо перехід від усталеного в минулому столітті текстоцентризму

до сучасного дискурсоцентризму. Комунікативну компетентність сучасних іноземних студентів із новітнім типом мислення доцільно формувати не лише на текстовій основі, але ширше – на дискурсній.

Розроблення та застосування принципу дискурсоцентризму в теорії та практиці навчання УМІ дозволить оновити всі елементи системи мовної підготовки відповідно до нових, не лише текстових, форматів вербально-комунікативної взаємодії та когнітивних потреб нового покоління студентів.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні структурно-змістових елементів і різновидів дискурсів, необхідних для формування комунікативної компетентності іноземних студентів відповідно до їхнього рівня володіння українською мовою та етапу навчання в українському ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кушнір І.М. Соціокультурна компетентність у структурі компетентнісної моделі міжкультурної мовної особистості іноземного студента. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2009. № 15. С. 89–95.
2. Бакум З.М. Текстоцентризм у сучасній системі принципів навчання української мови. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2006. Вип. 47. С. 91–94.
3. Пентиліук М.І., Окуневич Т.Г., Мунтян С.В. Сучасні підходи до навчання української мови майбутніх учителів-словесників у контексті ідей нової української школи. *Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики* : монографія / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. С. 43–56.
4. Ушакова Н.І., Тростинська О.М., Кушнір І.М. Становлення і розвиток методики мовної підготовки іноземних студентів класичного університету частина 1. навчання студентів немовних спеціальностей. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2021. Вип. 38. С. 205–235.
5. Швець Г.Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 529 с.
6. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
7. Alsoraihi Maha H. Bridging the Gap between Discourse Analysis and Language Classroom Practice. *English Language Teaching*. 2019. Vol. 12. № 8. P. 79–88. DOI: doi.org/10.5539/elt.v12n8p79
8. Ayana A. Kartabayeva, Altynai A. Zhaitapova. The Role of Discourse in Teaching Intercultural Professional Communication. *International Journal of Environmental & Science Education*. 2016, Vol. 11, № 12, 5209–5220.
9. Безугла Л.Р., Бондаренко С.В., Донець П.М. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : монографія. Харків : Константа, 2005. 356 с.

10. Hazrati Alireza. Intercultural Communication and Discourse Analysis: The Case of Aviation English. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 192. P. 244–251. DOI: doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.06.035
11. Li Wei, Angel M. Y. Lin. Translanguaging classroom discourse: pushing limits, breaking boundaries. *Classroom Discourse*, 2019. 10:3-4, 209-215. DOI: 10.1080/19463014.2019.1635032
12. Kushnir I., & Zozulia I., & Hrytsenko O., & Uvarova T., & Kosenko I. Means of visualization in teaching ukrainian as a foreign language to modern students with clip way of thinking. *Laplage em Revista*. 2021. Extra-D (7). P. 127–136. DOI: https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-D1078p.127-136 (дата звернення: 02.07.2021).
13. Струтинська О.В. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства. ISSN: 2414-0325. *Open educational e-environment of modern University*. 2020. № 9. С. 145–160. URL: https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/326/349 (дата звернення: 16.05.2021).
14. Kornuta O., Pryhorovska T., Potiomkina N. Clip Thinking and Clip Perception: Teaching Methods Aspect. *Electronic scientific professional publication "Open educational eenvironment of modern University"*. 2017, (3), p. 75–79. DOI: doi.org/10.28925/2414-0325.2017.3.7579.
15. Rosen L. Disorder: Understanding Our Obsession with Technology and Overcoming Its Hold on Us. New York: Palgrave Macmillan, 2012.
16. Wheeler S. Just how far can they go? Learning with 'e's. Blog. 2013. URL: http://www.steve-wheeler.co.uk/2013/05/just-how-far-can-they-go.html (дата звернення: 20.05.2021).
17. Дроздова І. Текст і дискурс у формуванні україномовного професійного мовлення студентів-нефілологів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 22 (209). Ч. I. С. 102–109.
18. Синчак О. Дискурс-аналіз як методологічне підґрунтя для розробки підручника з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2014. Вип. 10. С. 203–210.
19. Єщенко Т.А. Роль тексту і дискурсу у формуванні професійного мовлення студентів технічних спеціальностей. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: педагогіка, психологія, соціологія*. 2013. № 1 (13). С. 217–222.
- Teaching the Ukrainian Language]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]: zb. nauk. prats*. Kherson : KhDU, Vyp. 47. S. 91–94. [in Ukrainian]
3. Pentyliuk M.I., Okunevych T.H., Muntian S.V. (2021). Suchasni pidkhody do navchannia ukraïnskoi movy maibutnikh uchyteliv-slovesnykiv u konteksti idei novoi ukraïnskoi shkoly [Modern Approaches to Teaching the Ukrainian Language to Future Teachers of Vocabulary in the Context of the Ideas of the New Ukrainian School]. *Stratehichni napriamy rozvytku suchasnoi ukraïnskoi lnhvodydaktyky [Strategic Directions of Development of Modern Ukrainian Language Didactics]* : monohrafiia / za red. E. Palykhaty, O. Petryshynoi. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky. S. 43–56. [in Ukrainian]
4. Ushakova N.I., Trostynska O.M., Kushnir I.M. (2021). Stanovlennia i rozvytok metodyky movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv klasychnoho universytetu chastyna 1. Navchannia studentiv nemovnykh spetsialnosti [Formation and development of methods of language training of foreign students of classical university part 1. Training of students of non-language specialties.]. *Vykkladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. [Teaching Languages at Higher Institutions at the Present Stage. Interdisciplinary Relations. Scholarly Studies. Experience. Researches]*. Kharkiv. Vyp. 38. S. 205–235. [in Ukrainian]
5. Shvets H.D. (2019). *Teoriia i praktyka navchannia ukraïnskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnosti [Theory and practice of teaching Ukrainian to foreign students of humanities]: mohnohrafiia*. Kyiv : Feniks. 529 s. [in Ukrainian]
6. Bacevych, F.S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoyi lingvistyky [Fundamentals of Communicative Linguistics]*. Kyjiv: Akademiya. 342 s. [in Ukrainian]
7. Alsoraihi Maha H. (2019). Bridging the Gap between Discourse Analysis and Language Classroom Practice. *English Language Teaching*, Vol. 12. № 8. P. 79–88. DOI: doi.org/ 10.5539/elt.v12n8p79 [in English]
8. Ayana A. Kartabayeva, Altynai A. Zhaitapova (2016). The Role of Discourse in Teaching Intercultural Professional Communication. *International Journal of Environmental & Science Education*. Vol. 11, №. 12, 5209–5220. [in English]
9. Bezuhla L.R., Bondarenko Ye.V., Donets P.M. (2005). *Dyskurs yak kohnityvno-komunikatyvnyi fenomen [Discourse as a cognitive-communicative phenomenon]* : monohrafiia. Kharkiv: Konstanta, 356 s. [in Ukrainian]
10. Hazrati Alireza. (2015). Intercultural Communication and Discourse Analysis: The Case of Aviation English. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. Vol. 192. P. 244–251. DOI: doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.06.035 [in English]
11. Li Wei & Angel M. Y. Lin (2019). Translanguaging classroom discourse: pushing limits, breaking boundaries. *Classroom Discourse*, 10:3-4, 209–215. DOI: 10.1080/19463014.2019.1635032 [in English]
12. Kushnir I., & Zozulia I., & Hrytsenko O., & Uvarova T., & Kosenko I. (2021). Means of visualization in teaching ukrainian as a foreign language to modern students with clip way of thinking. *Laplage em Revista*. Extra-D (7). P. 127–136. DOI: https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-D1078p.127-136 [in English]
13. Strutyńska O. (2020). Peculiarities of the modern learner's generation under the conditions of the digital society

REFERENCES

1. Kushnir I.M. (2009). Sotsiokulturna kompetentnist u strukturі kompetentnisnoi modeli mizhkulturnoi movnoi osobystosti inozemnoho studenta [Sociocultural Competence in the Structure of the Competence Model of the Intercultural Language Personality of a Foreign Student]. *Vykkladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky [Teaching Languages at Higher Institutions at the Present Stage. Interdisciplinary Relations. Scholarly Studies. Experience. Researches]*. Kharkiv. №15. S. 89–95. [in Ukrainian]
2. Bakum Z.M. (2006). Tekstotsentryzm u suchasni systemi pryntsyypiv navchannia ukraïnskoi movy [Text-Centrism in the Modern System of Principles of

development. Open educational e-environment of modern University., 9, p. 145–160. Available at: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article%20/view/326/349> Access: May 16, 2021. [in Ukrainian]

14. Kornuta O., Pryhorovska T., Potiomkina N. (2017). Clip Thinking and Clip Perception: Teaching Methods Aspect. *Electronic scientific professional publication "Open educational eenvironment of modern University"*, (3), p. 75–79. DOI: doi.org/10.28925/2414-0325.2017.3.7579. [in English]

15. Rosen L. (2012). *Disorder: Understanding Our Obsession with Technology and Overcoming Its Hold on Us*. New York: Palgrave Macmillan. [in English]

16. Wheeler S. (2013). *Just how far can they go? Learning with 'e's*. Blog. Available at: <http://www.steve-wheeler.co.uk/2013/05/just-how-far-can-they-go.html> Access: May 20, 2021. [in English]

17. Drozdova I. (2010). Tekst i dyskurs u formuvanni ukrainomovnoho profesiinoho movlennia studentivnefilolohiv [Text and Discourse in the Formation of Ukrainian-language Professional Speech of Non-philological Students]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*

[*Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University*]. № 22 (209). Ch.I. S. 102–109. [in Ukrainian]

18. Sinchak O. (2014). Discourse analysis as a methodological basis for the development of a textbook on the Ukrainian language as a foreign language [Discourse Analysis as a Methodological Basis for the Development of a Textbook on the Ukrainian as a Foreign Language]. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language [Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language]*. Lviv. Issue. 10. S. 203–210. [in Ukrainian]

19. Yeshchenko T.A. (2013). Rol tekstu i dyskursu u formuvanni profesiinoho movlennia studentiv tekhnichnykh spetsialnostei [The Role of Text and Discourse in the Formation of Professional Speech of Students of Technical Specialties]. *Naukovi pratsi Donetskooho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Serii: pedahohika, psykholohiia, sotsiolohiia [Scientific Works of Donetsk National Technical University. Series: Pedagogy, Psychology, Sociology]*. №1(13). S. 217–222. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 03.08.2021.

The article was received 03 August 2021.